

TEN HEMEL OPGENOMEN
meditatie voor 15 augustus

15 augustus. Onze-Lieve-Vrouw ten Hemel opgenomen. Merk direct het verschil op met haar zoon Jezus, die (zelf) ten Hemel vaart. Maria wordt door de engelen opgetild en naar de Hemel gedragen. Voor alle rechtgeaarde Antwerpenaren en omgeving is dit ook Moederkesdag. De Kathedraal wordt feestelijk versierd. Moeder Maria is dan ook de patrones van de Kathedraal – officieel de “Onze-Lieve-Vrouwekathedraal” geheten – en daardoor ook een beetje van heel 't Stad. En zeer centraal, boven het hoofdaltaar, hangt dat bekende, reusachtige schilderij van Rubens die de Tenhemelopneming van Maria zo mooi uitbeeldt.

Een zeer oude traditie

Het feest heeft diepe wortels in de geschiedenis. Vele schilders, zoals Greco en Titiaan, hebben de Tenhemelopneming van Maria verbeeld, en het thema leeft ook in de oude iconen van de orthodoxe Kerk. Maar daar ging het eerder over de *domitio Mariae* (het ontslapen van Maria) dan over de Tenhemelopneming. En nog verder in de geschiedenis, reeds in de eerste eeuwen na Christus, werden hierover fantasierijke verhalen verteld. Maar deze verhalen werden nooit door de Kerk als waarachtig aanvaard.

In de zesde eeuw n.C. werd de Tenhemelopneming door keizer Mauritius als verplicht feest uitgeroepen in het Oost-Romeinse Keizerrijk, in de achtste eeuw gevolgd door de Kerk van Rome. Zo ontstond er een hele volkse vroomheid rond het feest, tot op de dag van vandaag.

Het feit dat de Tenhemelopneming van Maria in 1950 door Paus Pius XII tot dogma werd uitgeroepen, hoeft ons dus niet te verbazen. Hij steunde hiervoor op een zeer oude traditie. (Tussen haakjes: dit dogma is tot hiertoe het enige dogma in heel de kerkelijke geschiedenis waarbij de paus ‘*ex cathedra*’ een beroep deed op zijn ‘onfeilbaarheid’. Met die onfeilbaarheid valt het in werkelijkheid dus nogal mee.)

Bijbelse grondslag?

Het feest heeft echter nauwelijks een Bijbelse grondslag. De lezingen die we op 15 augustus in de eucharistieviering horen, maken geen enkele melding van de Tenhemelopneming van Maria. En om in die teksten toch verwijzingen naar de Tenhemelopneming van Maria te zien, moet je echt al héél vreemde theologische kronkels maken.

De eerste lezing van volgende zondag is een fragment uit de “Openbaring van Johannes”. Dit geschrift, het laatste boek van het Nieuwe Testament, is voor ons een zeer moeilijk boek om te lezen en begrijpen. Het is ontstaan rond het jaar 90 van de eerste eeuw n.C., in een tijd waarin de eerste Christenen in het Romeinse rijk op wrede wijze vervolgd werden. Het is een sterk symbolisch verhaal waarin meerdere visioenen voorkomen. Het is een verhaal dat als het ware ontcijferd moet worden als een geheime code. Het verhaal werd dan ook enkel begrepen door de Christenen die het in die tijd lazen, en niet door buitenstaanders – wat overigens ook de bedoeling was. Het boek was bedoeld als een bemoediging voor de Christenen in barre tijden. Het wemelt van mysterieuze symbolen waarmee alleen joden en christenen vertrouwd waren. Maar “het Beest” (de belichaming van het kwaad) wordt verslagen, en dankzij de verrezen Christus wacht de Christenen een glorievolle toekomst. Het is rond deze thematiek dat het boek van de Openbaring draait.

De hoogzwangere vrouw

In de eerste lezing op 15 augustus, uit deze “Openbaring van Johannes”, ziet de auteur in een visioen een hoogzwangere vrouw, bekleed met de zon. De maan ligt aan haar voeten, en zij draagt op haar hoofd een krans van twaalf sterren. Zij gaat een kind baren, maar op het toneel verschijnt ook een vuurrode draak, klaar om het pasgeboren kind te verslinden. Het kind wordt echter naar de hemel gevoerd, en de vrouw komt terecht in de woestijn waar zij beschermd wordt. Tot zover de eerste lezing.

De vrouw in die lezing is niet Maria, maar wel het volk van Israël waaruit de Messias geboren werd. En die Messias, die bedreigd wordt door de wereldse machten van het kwaad, verrijst en vaart ten Hemel. Ten gevolge van diezelfde bedreigingen belandt de vrouw (het nieuwe Israël) in de woestijn, net zoals destijds het oude Israël door de woestijn werd geleid na de uittocht uit Egypte.

Er is heel wat theologische creativiteit nodig om Maria te herkennen in de vrouw uit deze lezing. Het boek spreekt immers nergens van Maria, en de vlucht van de vrouw naar de woestijn kan bezwaarlijk als een Tenhemelopneming geïnterpreteerd worden. De enige mogelijkheid om in die vrouw Maria te zien, is de interpretatie dat Maria de eerste gelovige is die de Christelijke gemeenschap voorgaat in het geloof. Maar zelfs dan zijn we nog v er verwijderd van het dogma van de Tenhemelopneming.

We kunnen hieruit concluderen dat religie en Bijbels geloof niet altijd naadloos samenvallen. Het feest van Onze-Lieve-Vrouw-Tenhemelopneming is wel oprecht religieus, maar nauwelijks Bijbels. Hetzelfde geldt voor praktisch de hele traditionele Maria-devotie. Het is de meerwaarde van de Katholieke Kerk dat zij dit toch altijd mogelijk heeft gemaakt, en zelfs gefaciliteerd.

(Frans Van Looveren)